

Jaani küla Uelahe kinnistu detailplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise eelhindang

1. Strateegilise planeerimisdokumendi ja kavandatava tegevuse lühikirjeldus

Detailplaneeringu koostamise eesmärk on Jaani külas asuva Uelahe kinnistu olemasolevate muulide seadustamine, ehitusõiguse seadmine paadikuuri ja -silla rajamiseks, katastriüksusele osaliselt sadama maa sihtotstarbe määramine. Detailplaneeringuala hõlmab Jaani külas Uelahe katastriüksust (katastritunnus 71401:001:3258, sihtotstarve maatulundusmaa 100%, pindala 15220 m²) ja osaliselt Läänemerd.

Kehtivas üldplaneeringus ei ole alale sadamat planeeritud, kuid planeerimisseaduse (edaspidi nimetatud PlanS) § 75 lg 1 p 1 kohaselt on üldplaneeringu ülesandeks muuhulgas transpordivõrgustiku ja muu infrastruktuuri, sealhulgas kohalike teede, raudteede, sadamate ning väikesadamate üldise asukoha ja nendest tekkivate kitsenduste määramine. Seega on algatav detailplaneering üldplaneeringut muutev sadama planeerimise osas ja detailplaneeringut menetletakse kui üldplaneeringut muutvat detailplaneeringut PlanS § 142 lg 1 p 3 alusel.

Detailplaneeringu algatamise taotluse kohaselt soovitakse seadustada olemasolevad muulid ning saada ehitusõigus paadikuuri ja -silla rajamiseks. Looduskaitseaduse § 38 lg 5 p 2 alusel ei laiene ehituskeeld kehtestatud detailplaneeringuga planeeritud sadamaehitisele ja veeliiklusrajatisele. Eeldatavalt on seadustatavad ja planeeritavad ehitised sadamaehitised, mistõttu ranna ehituskeeluvööndit ei ole vaja vähendada.

Planeerimisseaduse § 124 lg 6 alusel tuleb detailplaneeringu koostamisel, mis eeldatavalt avaldab Natura 2000 võrgustiku alale mõju, ja PlanS § 125 lg 1 p 4 ja §-s 142 nimetatud detailplaneeringu koostamisel anda eelhindang ja kaaluda keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise vajadust, lähtudes keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi nimetatud KeHJS) § 33 lg-tes 4 ja 5 sätestatud kriteeriumidest ning § 33 lg 6 kohaste asjaomaste asutuste seisukohtadest.

Käesolevas eelhindangus on käsitletud planeeritavate aspektide mõju – paadikuuri ja silla rajamine ning juba teostatud tegevuste mõju – ebaseaduslikult rajatud muulid. Ebaseaduslikult rajatud muulide osas on eelhindang antud teadaolevate andmete põhjal. Käesolevas eelhindangus on hinnatud nii ellu viidud kui ka kavandatavate tegevuste mõju keskkonnale ja Natura 2000 võrgustiku sidususele.

Joonis 1. Uelahe maaüksus Jaani külas. (Maa-amet, 27.12.2022)

2. Seotus teiste strateegiliste planeerimisdokumentidega

Saare maakonnaplaneeringu 2030+ (kehtestatud riigihalduse ministri 27.04.2018 käskkirjaga nr 1.1-4/94) ruumiliste väärtuste kaardi alusel asub planeeringuala hoiualal, rohevõrgustikus, väärtuslikul maastikul ning ilusatel vaadetel.

Orissaare rannaala osaüldplaneeringus (kehtestatud 12.10.2005 Orissaare Vallavolikogu otsusega nr 141) on viidatud, et planeeringuala asub Natura 2000 linnuhoiualal. Planeeringualal on üldplaneeringu kohaselt ranna ehituskeeluvöönd ja lisaks on alal määratud avalikult kasutatav tee (nn Jaani väljapääs), mille kaudu on tagatud juurdepääs kallasrajale.

3. Mõjutatava keskkonna kirjeldus

Planeeringuala asub Saaremaa põhjaosas, Jaani külas. Planeeringuala paikneb Väinamere hoiuala territooriumil, ala kuulub ka rahvusvahelisse Natura 2000 võrgustikku Väinamere linnuala (RAH0000133) ja Väinamere loodusala (RAH0000605). Natura 2000 võrgustiku linnu- ja loodusala eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse.

Planeeringualale pääseb riigimandis olevalt Orissaare-Leisi-Mustjala teelt. Kõlvikuliselt koosseisult on tegemist valdavalt loodusliku rohumaaga (10381 m²), veidi on metsamaad (37 m²) ja ülejäänud on muu maa (4802 m²).

Kinnistule on inventeeritud rannaniidu (1630*) elupaigatüüp, mille kaitsmine on Väinamere hoiuala kaitse-eesmärk. Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) andmetel kaitsealuste liikide leiukohti kinnistul märgitud ei ole. Planeeritava hoonestusala osas teostatud inventuuri käigus on Keskkonnaameti poolt kaitse-eesmärgiks seatud elupaigatüübi (1630*) piire muudetud selliselt, et kavandatav hoonestusala jääb väljapoole kaitstavat elupaigatüüpi (Joonis 3). Planeeringuala põhjaosas on inventeeritud kari (1170) elupaigatüüp, mille kaitse on hoiuala

kaitse-eesmärk. Muulide rajamisega seotud ehitustegevuse ja süvendustööde teostamise käigus on kahjustatud kari (1170) elupaigatüüpi, kuid kahjustuse ulatuse ja olulisuse määramine ei ole ilma pädeva eksperdi hinnanguta võimalik (Joonis 2). Planeeringualast eemale jäävad elupaigatüübid liivased ja mudased pagurannad (1140) ning vealused liivamadalad (1110). Mõlema elupaigatüübi kaitse on hoiuala kaitse-eesmärgiks. Muulide rajamisega potentsiaalselt kaasnenud veerežiimi muutused ning muutused setete liikumises võivad mõju avaldada ka planeeringualast eemal asuvatele mainitud elupaigatüüpidele. Ilma pädeva ekspertarvamusega aga on mõju olulisust raske hinnata.

Paadikuurile on algse taotluse alusel planeeritud ka elektriühendus, veevarustus ning kanalisatsioon (täiendatud taotlusel nimetatud rajatised ei kajastu). Infrastruktuuride rajamisel väljaspoole hoonestusala kaasnevad võimalikud negatiivsed mõjud rannaniidule, mistõttu tuleb võimalikud hoonetega seotud tehnosüsteemid mahutada hoonestusala piiresse.

Kinnistul asub kallasrada ning detailplaneeringuga on muuhulgas määratud ka juurdepääs kallasrajale. Lähim juurdepääs kallasrajale väljaspool planeeringuala asub idapool Taaliku sadama kinnistult ning läänepoolt Rannaküla sadama kinnistult. Kinnistule on ebaseaduslikult rajatud muulid (Joonis 4), mille konstruktsiooni ning mahu kohta andmed puuduvad.

Joonis 2. Hall kald-triibutus tähistab kari elupaigatüüpi (1170), roosaga tähistatud rannaniidu elupaigatüüp (1630*).

Joonis 3. Vaade planeeritava paadikuuri ja -silla asukohale (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 4. Vaade ebaseaduslikult rajatud muulidele (K. Kuusk 02.01.2023)

4. Planeeritud tegevusega ning juba teostatud tegevusega kaasnevad mõjud

Planeeritud tegevustega kaasnevad mõjud on nii ehitamisaegsed kui ka ehitamisjärgsed mõjud. Ehitamisaegsete mõjude puhul on tegemist intensiivsemate mõjudega kui seda on ehitamisjärgsed. Ehitustegevusega kaasnevad mõjud on lühiajalised ning nende mõjude ilmnemine lõpeb enamasti ehitustegevuse lõpetamisega. Planeeringualale ei ole plaanis rajada keskkonnareostust põhjustada võivaid objekte, millest võiks lähtuda naabermaaüksustele edasi kanduv oluline keskkonnamõju. Siiski tuleb silmas pidada, et häiringuid põhjustavad ehitustööd tuleb kavandada väljaspool lindude pesitsusperioodi ning väljapoole kaitstavaid elupaigatüüpe – nimetatud aspekti ei ole käesoleval juhul järgitud ning seni ellu viidud ehitustegevus on toimunud hoiualal ning kaitstavatel elupaigatüüpidel. Täieliku mõju ulatuse hindamine on keeruline algandmete puudumise tõttu.

Ehitamisjärgsete mõjude ulatuse määramine nõuab täiendavaid uuringuid, kuna rannajoone muutmise ning setete liikumisega seotud mõjude ilmnemist või mõjude ulatust on ilma keeruline hinnata. Ehitusjärgselt võib olemasoleva elupaiga füüsiline hävimine ning merekeskkonna muutmise kaudselt mõjutada ka vee-elustikku ning linnustikku.

Juba rajatud muulide konstruktsiooni, mahu ning teostatud süvendustööde võimaliku mõju osas asjakohased andmed puuduvad, kuid ilmselgelt on kaitstav elupaigatüüp juba teostatud tööde maa-ala ulatuses hävinud. Teostatud muulide rajamise ja süvendustööde mahtude ning juba tekkinud mõju hindamise aluseks saab olla vastava valdkonna pädevusega eksperdi või ekspertgrupi poolt ekspert hinnang.

4.1. Mõju põhja- ja pinnaveele

Planeeringuala paikneb kaitsmata põhjaveega alal. Reostatud pinnase kohta andmed puuduvad. Mõju põhja- ja pinnaveele võib avalduda olukorras, kui ehitustöödel juhtub õnnetus kemikaalide või kütuste ladustamisel ning käitlemisel ja leke jõuab põhjavette. Tööohutusreegleid järgides on sellise õnnetuse toimumise tõenäosus minimaalne.

Korrigeeritud detailplaneeringu algatamise taotluses ei ole esitatud infot veevarustuse ja kanalisatsioonilahenduste kohta. Mistahes sellised objektid tuleb soovitatavalt mahutada hoonestusalale, nende rajamine peab välistama mõju kaitstavatele liikidele ja kaitsealustele kooslustele. Hoonestusala tagasihoidlikke mõõtmeid, kavandatava tegevuse iseloomu ning kaitsmata põhjavett silmas pidades on reovee kohtkäitlemise soovitavaks lahenduseks reovee kogumismahuti kasutamine, omapuhasti rajamine eeldab regulaarset reoveeteket ning seda, et kinnistul on võimalik leida sobilik asukoht heitveesuublale. Puurkaevu kavandamisel tuleb arvesse võtta, et tingituna mere suhtelisest lähedusest võib puurkaevust saadav vesi olla soolakas ning ilma täiendava veetöötluseta joogikõlbmatu.

4.2. Mõju maavaradele

EELIS andmetel ei paikne planeeringualal maardlaid ega kaevandamisväärseid maavarasid. Planeeringuga kavandavate tegevustega ei kaasne maa-ainese ega maavarade otsesest arvestatavat kaevandamist, kuid mõningane maavarade kasutamise vajadus tekib seoses plaanitava ehitustegevusega. Tegevusi, mis otseselt mõjutaksid maavarade kasutamist, käesoleva detailplaneeringu raames ei kavandata. Erinevate ehitustööde käigus kooritavat pinnast saab ära kasutada krundi piires, kuid vältida tuleks pinnase laotamist planeeringualal

asuvatel poollooduslikule kooslusele. Väljaspool maaüksust maa-ainese kasutamiseks on vajalik Keskkonnaameti luba.

4.3. Mõju pinnasele, taimestikule ja loomastikule

Mõjud käesoleva detailplaneeringu objektiks olevate tegevuste osas saab jaotada kaheks: juba realiseeritud tegevuste ja seadustatavate objektidega seotud mõjud ning veel ellu viimata ehk kavandatavate tegevustega seotud mõjud.

Maa-ameti kaardi alusel saab eeldada, et ebaseadusliku muuli rajamisega on juba rannaniidu elupaigatüüpi kahjustatud – muulini viib kivitatega tee, mis osaliselt asub rannaniidu elupaigatüübil ning lisaks on rannaniidule loodud kividest lõkkeplats koos pinkidega (Joonis 5). Lõkkeplatsil olid paikvaatluse hetkel põletamist ootavad ehitusjäätmel (Joonis 6), omanik on lõkkeplatsile kuhjatud jäätmel likvideerinud.

Kari elupaigatüübile ulatuvad ebaseaduslikult rajatud muulid. Juba ellu viidud tegevuste tuvastamisel saab käesolevas situatsioonis tugineda ortofotodele: võrreldes 1998. aasta ja 2005. aasta ortofotosid 2021. aastal tehtud ülesvõttega, on rajatud muulid, mis ulatuvad merre väljapoole Uelahe katastriüksuse piiridest ning täiendavalt on süvendatud merepõhja (Joonis 8 ja 9). Muulide rajamine ja süvendustööde teostamine on olulise mõjuga põhjaloomastikule ja taimestikule – merepõhja rajatud muulide ulatuses on hävinenud seal asunud mere elupaigatüübid koos sealse floora ja faunaga. Ajalooliselt vabale merealale muulide rajamine võib täiendavalt mõjutada setete liikumist ning lainetust, kuid konkreetsete mõjude ilmenmist või ulatust ei ole ilma täiendava eksperthinnangu koostamiseta võimalik tuvastada. Mereprotsessidele ja mere elupaigatüüpidele mõju hindamiseks tuleb tellida ekspertarvamus või uuritakse mõju KSH käigus. Kinnistu omanik peab mõjude pädevaks hindamiseks esitama omalt poolt andmed süvendamise mahu ning muulide ehituskonstruksioonide ning -mahtude kohta.

Ühele muulile oli hetkel kuhjatud hunnik purustatud kive, mis võib lainetuse ja tuule mõjuga hakata merre kanduma ning mõjutada sealset setterežiimi (Joonis 7). Kuna planeeringuala asub Väinamere linnualal, tuleks ehitustegevus planeerida väljaspoole lindude pesitsusperioodi.

Planeeringualal paikneb üldplaneeringu ning maakonnaplaneeringu kohaselt rohevõrgustiku alal, seetõttu tuleb hoonestusala mitte tarastada, säilitada kinnistul asuv kõrghaljastus ning hoonestus planeerida kompaktselt. Kinnistu idaservas on hetkel karjusega piiratud lambaad.

Kavandatavate tegevustega seotud peamine mõju pinnasele kaasneb hoonete, rajatiste ja sinna juurde kuuluvate tehnosüsteemide rajamise etapis. Ehitustegevuse käigus on oht pinnase saastumiseks territooriumil ladustatavate ja kasutatavate kemikaalidega (nt kütused), kuid seda vaid juhul, kui ei peeta kinni tööohutuse reeglistikust. Planeeritud hoonestusalal on juba tugevad inimõjud ning seetõttu ei ole paadikuuri rajamisega oodata lisaks olulist mõju sealsele taimestikule (Joonis 3). Ehitustegevuse käigus ei tohi kahjustada rannaniidu elupaigatüüpi – vältida tuleb transpordivahendite ja sõidukitega liiklemist ning materjali ladustamist rannaniidu elupaigatüübi peal.

Joonis 5. Rannaniidu elupaigatüübile rajatud lõkkeplats koos pinkidega (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 6. Lõkkeplatsile kuhjatud ehitusjätmed (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 7. Muulile kuhjatud purustatud kivide hunnik (K. Kuusk 02.01.2023)

Joonis 8. 1998. aasta ortofoto ja 2021. aasta ortofoto võrdlus (Maa-amet 09.01.2023 seisuga)

Joonis 9. 2005. aasta ortofoto ja 2021. aasta ortofoto võrdlus (Maa-amet 09.01.2023 seisuga)

4.4. Mõju välisõhu seisundile

Märkimisväärset õhusaastatuse suurenemist planeeringu elluviimisega ei kaasne. Mõningane mõju välisõhule kaasneb ehitustööde käigus eralduva heitgaaside emissiooni näol. Peamine mõju välisõhule kaasneb hoonete, rajatiste ja vajalike tehnovõrkude ehitamise etapis, kuid mis on vaid ajutise iseloomuga. Kumulatiivset mõju ei esine ning õhusaaste osas piirkonna taluvust suure tõenäosusega ei ületata. Heitmed satuvad välisõhku peamiselt ehitustegevusega kaasnevast tolmust ja sise põlemismootorite tööst. Kuna mootorsõidukite heitgaasi normid peavad vastama Keskkonnaministri 22. septembri 2004. a. määrusele nr. 122 „Mootorsõiduki heitgaasis sisalduvate saasteainete heitkoguste, suitsususe ja mürataseme piirväärtused”, ei ole heitgaasidest tingitud mõju oluline. Mõningane mõju esineb ka mootorsõidukitega merel sõitmisest, kuid see sõltub mootorsõidukitega liikumise mahust. Mõju täpsemaks hindamiseks peab omanik esitama potentsiaalsed külastajate hulgad ning külastuste ajavahemikud.

4.5. Jäätmetekkega seonduvad mõjud

Jäätmete sorteeritud kogumine peab toimuma vastavalt jäätmeseaduses ja valla jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuetele. Ehitustegevusel tekivad jäätmed hoonete ja rajatiste ehitamisel (ehitusmaterjali, nende pakendid, teisaldatav pinnas jms). Ehitustegevuse käigus tekkivad suuremõõtmelised ja muud ehitusjäätmed tuleb üle anda litsentseeritud käitlejale - võimalusel suunata taaskasutusse. Vajadusel on kohalikul omavalitsusel õigus nõuda jäätmete üleandmist tõendavate dokumentide esitamist. Planeeringuga kavandatav tegevus ei suurenda märkimisväärselt jäätmeteket. Jäätmete käitlemist kohapeal ei kavandata ja jäätmetekke mõju avaldub jäätmete lõppkäitleja juures. Kavandatav tegevus ei oma seega eeldatavalt jäätmetekkest tulenevat olulist negatiivset mõju keskkonnale.

Saaremaa Vallavalitsuse järelevalveteenistus on teavitatud prügi põletamise kahtlustest ning sellega on tegeletud.

4.6. Müra, vibratsioon, valgus-, soojus- ja kiirgussaaste ja visuaalne mõju

Ehitustegevuse käigus tekib müra ehitusmaterjalide vedamisel ja mehhanismide tööst. Selline mürateke kaasneb pea iga ehitusega. Ehitustööde ajal tuleb arvestada Sotsiaalministri määrusega nr. 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid”. Paadikuuri ja -silla rajamise tagajärjel müra- ja välisõhu saastetase piirkonnas, välja arvatud ehitusaegselt, eeldatavalt märkimisväärselt ei suurene. Planeeringualal pole ette näha vibratsiooni, soojus- ja/või kiirgussaaste tekkimist. Detailplaneeringuga ei planeerita visuaalselt olulise mõjuga aspektide rajamist.

4.7. Tegevusega kaasnevate avariolukordade esinemise võimalikkus

Ehitustegevus on üks avariide ja tööõnnetuste rohkeim tegevusvaldkond. Avariid võivad esineda kõikjal, eriti töötamisel erinevate seadmete ja mehhanismidega, kuid ka kemikaalide ja kütuste käitlemisel. Transpordi puhul pole välistatud õnnetusohu liikluses. Samas, kõigi nõuete täitmisel ei tohiks tavapäraselt eelpool kirjeldatud olukordi ette tulla ning tegemist saab olla vaid hädaolukordadega. Nende juhtumise tõenäosus on väike seetõttu, et planeeritavad tööd on lühiajalised ning nõuetest kinni pidades on minimeeritud ka avariolukordade esinemise võimalused. Ohutustehnika jälgimisel ja tehniliselt korras masinate kasutamisel, käesoleval juhul ka kõigi tankla rajamise ja kasutamise nõudeid arvesse võttes, on avarii tekkimine ja saasteainete levik pinnasesse või vette ning sellest olulise reostuse tekkimine ebatõenäoline.

5. Natura 2000 võrgustiku alad ja muud kaitstavad loodusobjektid planeeringualal, kavandatava tegevuse eeldatav mõju. Natura eelhindamine.

Natura 2000 on üleeuroopaline kaitstavate alade võrgustik, mille eesmärk on tagada haruldaste või ohustatud lindude, loomade ja taimede ning nende elupaikade ja kasvukohtade kaitse. Natura 2000 loodusalad ja linnualad on moodustatud tuginedes Euroopa Nõukogu direktiividele 92/43/EMÜ ja 79/409/EMÜ. Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse alusel on keskkonnamõju hindamine vajalik juhul, kui kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada Natura võrgustiku ala.

Detailplaneeringuga kavandatud tegevused hõlmavad tegevusi Väinamere hoiu-, loodus- ja linnualal.

Väinamere hoiuala (KLO2000241)

Väinamere hoiuala kaitse-eesmärk on nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide - veealuste liivamadalate (1110), liivaste ja mudaste pagurandade (1140), rannikulõugaste (1150*), laiade madalate lahtede (1160), karide (1170), esmaste rannavallide (1210), püsitaimestuga kivirandade (1220), soolakuliste muda- ja liivarandade (1310), väikesaarte ning laidude (1620), rannaniitude (1630*), püsitaimestuga liivarandade (1640), kuivade nõmmede (4030), kadastike (5130), lubjarikkal mullal kuivade niitude (6210*), lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270*), loodude (6280*), sinihelmikakoosluste (6410), niiskuslembeste kõrgrohustute (6430), puisniitude (6530*), allikate ja allikasooda (7160), liigirikaste madalsooda (7230), puiskarjamaade (9070), soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) kaitse ning II lisas nimetatud liikide ja nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud liikide, samuti I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, mille elupaiku kaitstakse, on: kaunis kuldking (*Cypridium calceolus*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*), hallhüljes (*Halichoerus grypus*), saarmas (*Lutra lutra*), viigerhüljes (*Phoca hispida bottnica*), võldas (*Cottus gobio*), teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), suur-

mosaiikliblikas (*Euphydrias maturna*), raudkull (*Accipiter nisus*), rästas-roolind (*Acrocephalus arundinaceus*), jäälind (*Alcedo atthis*), soopart (*Anas acuta*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani (*Anser anser*), väike-laukhani (*Anser erythropus*), rabahani (*Anser fabalis*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), kivirullija (*Arenaria interpres*), sooräts (*Asio flammeus*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustlagle (*Branta bernicla*), valgepösk-lagle (*Branta leucopsis*), sõtkas (*Bucephala clangula*), hiireviu (*Buteo buteo*), karvasjalg-viu (*Buteo lagopus*), niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi (*Calidris canutus*), kõvernokk-rüdi (*Calidris ferruginea*), väikerüdi (*Calidris minuta*), värbrüdi (*Calidris temminckii*), väiketüll (*Charadrius dubius*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), mustviires (*Chlidonias niger*), valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), soo-loorkull (*Circus pygargus*), aul (*Clangula hyemalis*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), väike-kirjurähn (*Dendrocopos minor*), põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), tuuletallaja (*Falco tinnunculus*), lauk (*Fulica atra*), rohunepp (*Gallinago media*), järvekaur (*Gavia arctica*), punakurk-kaur (*Gavia stellata*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), väänkael (*Jynx torquilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), hallõgija (*Lanius excubitor*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), väikekajakas (*Larus minutus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), plütt (*Limicola falcinellus*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), mudanepp (*Lymnocyptes minimus*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), kalakotkas (*Pandion haliaetus*), nurmkana (*Perdix perdix*), kormoran (*Phalacrocorax carbo*), veetallaja (*Phalaropus lobatus*), tutkas (*Philomachus pugnax*), hallrähn (*Picus canus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), plüü (*Pluvialis squatarola*), sarvikpütt (*Podiceps auritus*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hallpösk-pütt (*Podiceps grisegena*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), rooruik (*Rallus aquaticus*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), kaldapääsuke (*Riparia riparia*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiir (*Sterna albifrons*), räusketiir (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

Väinamere loodusala (EE0040002)

Loodusdirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad elupaigatüübid Väinamere looduslal on veealused liivamadalad (1110), jõgede lehtersuudmed (1130), liivased ja mudased pagurannad (1140), rannikulõukad (*1150), laiad madalad lahed (1160), karid (1170), esmased rannavallid (1210), püsitaimestuga kivrannad (1220), merele avatud pankrannad (1230), soolakulised muda- ja liivarannad (1310), väikesaared ning laiud (1620), rannaniidud (*1630), püsitaimestuga liivarannad (1640), jõed ja ojad (3260), kuivad nõmmed (4030), kadastikud (5130), kuivad niidud lubjarikkal mullal (*olulised orhideede kasvualad - 6210), liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (*6270), lood (alvarid - *6280), sinihelmikakooslused (6410), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), aas-rebasesaba ja ürt-punanupuga niidud (6510), puisniidud (*6530), rabad (*7110), allikad ja allikasood (7160), lubjarikkad madalsood lääne-mõõkrohuga (*7210), nõrglubja-allikad (*7220), liigirikkad madalsood (7230), lubjakivipaljandid (8210), vanad loodusmetsad (*9010), vanad laialehised metsad

(*9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), puiskarjamaad (9070), soostuvad ja soo-lehtmetsad (*9080), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad - *9180), siirdesoo- ja rabametsad (*91D0) ning lammi-lodumetsad (*91E0); II lisas nimetatud liigid, mille isendite elupaiku kaitstakse, on hallhüljes (*Halichoerus grypus*), saarmas (*Lutra lutra*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*), viigerhüljes (*Phoca hispida bottnica*), harilik hink (*Cobitis taenia*), harilik võldas (*Cottus gobio*), jõesilm (*Lampetra fluviatilis*), harilik vingerjas (*Misgurnus fossilis*), emaputk (*Angelica palustris*), kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), nõmmnelk (*Dianthus arenarius subsp. arenarius*), roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*), könttanukas (*Encalypta mutica*), soohiilakas (*Liparis loeselii*), madal unilook (*Sisymbrium supinum*), püst-linalehik (*Thesium ebracteatum*), jäik keerdsammal (*Tortella rigens*), teelehe-mosaiikliblikas (*Euphydryas aurinia*), suur-mosaiikliblikas (*Hypodryas maturna*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*), väike pisitigu (*Vertigo genesii*) ja luha-pisitigu (*Vertigo geyeri*).

Väinamere linnuala (EE0040001)

Liigid, mille isendite elupaiku Väinamere linnualal kaitstakse, on soopart e pahlsaba-part (*Anas acuta*), luitsnokk-part (*Anas clypeata*), piilpart (*Anas crecca*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), rägapart (*Anas querquedula*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani e roohani (*Anser anser*), väike-laukhani (*Anser erythropus*), rabahani (*Anser fabalis*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), kivirullija (*Arenaria interpres*), sooräts (*Asio flammeus*), punapea-vart (*Aythya ferina*), tuttvart (*Aythya fuligula*), merivart (*Aythya marila*), hüüp (*Botaurus stellaris*), mustlagle (*Branta bernicla*), valgepõsklagle (*Branta leucopsis*), kassikakk (*Bubo bubo*), sõtkas (*Bucephala clangula*), niidurisla e rüdi e niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), suurrüdi e rüdi e suurrisla (*Calidris canutus*), väiketüll (*Charadrius dubius*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), mustviires (*Chlidonias niger*), valge-toonekurg (*Ciconia ciconia*), roo-loorkull (*Circus aeruginosus*), välja-loorkull (*Circus cyaneus*), aul (*Clangula hyemalis*), rukkirääk (*Crex crex*), väikeluik (*Cygnus columbianus bewickii*), laululuik (*Cygnus cygnus*), kühmnokk-luik (*Cygnus olor*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), põldtsiitsitaja (*Emberiza hortulana*), lauk (*Fulica atra*), rohunepp (*Gallinago media*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), sookurg (*Grus grus*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), kalakajakas (*Larus canus*), tõmmukajakas (*Larus fuscus*), naerukajakas (*Larus ridibundus*), plütt (*Limicola falcinellus*), vöötsaba-vigle (*Limosa lapponica*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*), tõmmuvaeras (*Melanitta fusca*), mustvaeras (*Melanitta nigra*), väikekoskel (*Mergus albellus*), jääkoskel (*Mergus merganser*), rohukoskel (*Mergus serrator*), suurkoovitaja (*Numenius arquata*), kormoran e karbas (*Phalacrocorax carbo*), tutkas (*Philomachus pugnax*), hallpea-rähn e hallrähn (*Picus canus*), plüü (*Pluvialis squatarola*), tuttpütt (*Podiceps cristatus*), väikehuik (*Porzana parva*), täpikhuik (*Porzana porzana*), naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), hahk (*Somateria mollissima*), väiketiir (*Sterna albifrons*), räusktiir e räusk (*Sterna caspia*), jõgitiir (*Sterna hirundo*), randtiir (*Sterna paradisaea*), tutt-tiir (*Sterna sandvicensis*), vööt-põõsalind (*Sylvia nisoria*), teder (*Tetrao tetrix*), tumetilder (*Tringa erythropus*), mudatilder (*Tringa glareola*), heletilder (*Tringa nebularia*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*) ja kiivitaja (*Vanellus vanellus*).

5.1 Kavandatava tegevuse mõju Natura aladele

Kavandatava tegevuse info on välja toodud eelnevates peatükkides. Uuelahe detailplaneeringualale ei ole registreeritud ühtegi eelnevas alapeatükis nimetatud kaitse-eesmärgiks olevat liigi leiukohta, küll on aga sinna inventeeritud rannaniidu ning kari

elupaigatüübid. Ehitustegevuse käigus tuleb rakendada kaitsemeetmeid, et rannaniidu elupaigatüüpi enam laiemas ulatuses ei kahjustataks. Kuigi planeeringualal ei ole registreeritud kaitse-eesmärgiks olevate linnuliikide pesitsusalasid, ei saa täielikult välistada, et seal läheduses neid üldse leiduda ei võiks. Peale planeeringu elluviimist tõuseb eeldatavasti teatud määral hoiuala külastatavus, kui kinnistul planeeritakse osutada ka teenust. Teenuse osutamisel tuleks täpsustada perioodid ja külastajate potentsiaalne hulk. Hoiualal tuleb mürarikaste meresõidukitega liiklemist vältida lindude pesitsemisperioodi ajal. Samuti on oluline jälgida, et tegevusega ei kahjustataks lindude pesitsus- ja toitumisasid. Sadama külastajad peaksid vältima tegevusi, mis võiksid kahjustada hoiuala kaitse-eesmärgiks oleva rannaniidu säilimist antud kinnistul. Suuremad ehitustööd tuleb kavandada väljapoole lindude pesitsusaega.

Kaitse-eesmärgiks oleva kari mereelupaigatüübi leiukoht on inventeeritud planeeringuala põhjaossa. Pidades silmas muulide rajamist ning süvendustööde läbiviimist Natura 2000 võrgustikku kuuluval loodusala kaitse-eesmärgiks oleval elupaigatüübil [karid (1170)], on detailplaneeringus kirjeldatud tegevustel eeldatavasti mõju Natura võrgustiku alale. Muuli ja süvendustöödega seotud mõju ulatust mereelupaigatüüpidele ja mereprotsessidele ei ole võimalik hinnata ilma vastava valdkonna eksperdi või ekspertgrupi poolt koostatud ekspertarvamusega. Oluline on uuringute käigus määratleda ka mõjude ulatus, sest mõjud võivad olulised olla ka planeeringualast eemal asuvatele elupaigatüüpidele ning seeläbi Väinamere linnualal asuvate lindude pesitsus- ning toitumisaladele. Ekspert hinnangu eesmärk on muuhulgas anda selgema ülevaate mõjudest Natura 2000 alale ning Natura 2000 võrgustiku sidususele.

6. Kokkuvõte

Olemasoleva info alusel ei saa väita, et planeeritav või juba ellu viidud tegevus ei avalda mõju Natura 2000 ala kaitse-eesmärkidele või ala terviklikkusele. Kui ei ole välistatud negatiivne mõju Natura 2000 alale, tuleb algatada keskkonnamõju hindamine, mille raames viiakse läbi Natura hindamine.

Natura 2000 alal esinevate täpsete mõjude kohta tuleb läbi viia täiendavad uuringud, mis annaksid rohkem infot muuli ebaseadusliku ehitusega kaasnenud mõjudest.

KeHJS § 33 lg 1 p 4 kohaselt tuleb keskkonnamõju strateegiline hindamine algatada, kui strateegiline planeerimisdokument on aluseks tegevusele, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile, ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik. Käesoleva keskkonnamõju strateegilise eelhindangu põhjal on Saaremaa vald seisukohal, et olemasoleva info alusel ei saa väita, et planeeritava tegevusega ei kavandata/ei ole juba tehtud olulise mõjuga tegevust Natura 2000 alal. Kui ei ole välistatud negatiivne mõju Natura 2000 alale, tuleb algatada keskkonnamõju strateegiline hindamine, mille raames viiakse läbi ka Natura hindamine.

Lähtuvalt eeltoodust on Saaremaa vald seisukohal, et käesoleva detailplaneeringuga kavandatava tegevuse elluviimisega võib kaasneda/on juba ilmnunud oluline negatiivne keskkonnamõju ning tuleb algatada keskkonnamõju strateegiline hindamine.

Koostaja: Kerli Kuusk

Looduskasutuse ja -kaitse peaspetsialist

